

MILITARY CUSTOMS AND TRADITIONS/MILITÊRE GEWOONTES EN TRADISIES

WAAR ONTSTAAN ONS MILITÊRE TRADISIES DAN?

KMDT D. F. S. FOURIE*

Binne enige weermag bestaan daar sekere tradisies, gebruike en seremonies waarvan die herkoms nie algemeen bekend is nie. Selfs die herkoms of oorspronklike betekenis van sekere geïkete terme, wat eie aan die militaris is, is soms onbekend.

Om hierdie leemte te vul, sal in die vervolg 'n gereelde rubriek oor hierdie onderwerp aangebied word.

Ter inleiding is kmdt Fourie versoek om 'n oorkoepelende artikel oor die onderwerp te skrywe.

Hoe jammer is dit dat ons militêre tradisies so dikwels die slagoffer van onkunde geword het, onkunde nie slegs oor die oorsprong daarvan nie, maar ook oor die rol wat dit speel en die waarde wat dit vir ons het.

Een van die grootste probleme is die wanbegrip oor die aard van tradisie, nl dat dit nie willekeurig as tradisie geskep is nie maar dat dit kultuurgoed is wat oor die jare aanvaar is as verteenwoordigend van 'n bepaalde eenheids- of militêre gees.

Dikwels is die oorsprong van sommige tradisies heeltemal onbekend — juis omdat dit nie doelbewus geskep is nie. Die skeppers van sulke tradisies mag dood en vergete wees maar die gebruik of die uniformstuk duur voort. Ander tradisies weer, het 'n bekende oorsprong wat geboekstaaf is en wat nadat dit vir 'n bepaalde rede ingestel is, oor die jare algemeen aanvaar is. Vir die ontstaan van baie tradisies bestaan daar apokrifale redes wat van mond tot mond oorgedra word maar wat moeilik bewys sal word. Wat alle tradisies egter in gemeen het is dat hulle in die verlede aanvaar is en dat hulle van geslag tot geslag oorgelewer is omdat hulle vir die gees van die betrokke krygsmanne 'n rol speel, of steeds toepaslik is.

Tradisie speel 'n belangrike rol in die lewe van die krygsman omdat dit die taak van die leier soveel makliker maak deur aan sy ondergeskiktes 'n

Within any Defence Force, certain traditional customs and ceremonies exist of which the origin is not generally known. Even the origin, or original meaning of certain standing phrases, peculiar to the Military is sometimes unknown.

In order to supplement this deficiency, a regular column on this subject will be presented.

By means of introduction, cmdt Fourie was requested to write a covering article on the subject in question.

besondere, teenswoordige fokus vir hulle lojaliteit te gee. Dit vergemaklik ook sy taak deurdat dit bydra om 'n groep vreemdelinge in die verrigting van moeilike take saam te smee. Veral speel tradisies hierdie rol in toestande waar die mens se eerste instink sou wees om die wapen weg te gooi en te vlug.

In sy artikel "Military Manpower" skryf Steven Canby die swak dissipline en algemene swak optrede van die hedendaagse Amerikaanse soldaat in Vietnam in vergelyking met die Britse soldaat in Ierland, toe aan die afskaffing van die regimentstelsel met sy fokus van tradisies.¹ In plaas daarvan is die ou Amerikaanse regiment met eie tradisies deur onpersoonlike nuwe divisies vervang en verdwyn die 'eie' omgewing wat in regimente soos die 'Fighting 69th' van New York of die '5th Cavalry' van Michigan bestaan het en daarmee ook die fokus vir lojaliteit en dissipline. Dit is veral interessant om te sien dat die formasie wat lg regiment opgeneem het, nog die naam van die ou regiment aan die formasie s'n koppel.²

Vir die soldaat wat in die regimentstelsel 'groot geword' het, ontstaan daar 'n lojaliteit eers aan die mense wat in die nouste verband saam met hom leef en swaarkry maar ook aan diegene in die breër instelling wat dieselfde emosiegebonde gebruike en uniformstukke eerbiedig — ons vaandel, ons eienaardige draggebruike, ons

knope, ons kentekens, ons eie afwykings van standaardgebruike en etiket — wat die lede van 'n regiment of ander eenheid 'n eie trotse persoonlikheid skenk.

Die studie deur Ronald Spector van die muitery in die Indiese Vloot in 1946 toon aan dat sosiale wetenskaplikes wat studies van die doelmatigheid en kohesie van militêre eenhede onderneem het tot die slotsom gekom het dat ideologie en patriotisme 'n baie kleiner rol speel as die aard en gehalte van die onmiddellike omgewing van die regiment of eenheid.³ Dit is natuurlik waar leierskap, kameraadskap en identifisering met eenhede of skepe alles tot dissipline in die breër sin bydra.

Dit is juis by die uitbou van 'n identiteit met die eenheid dat tradisies so belangrik word. Dit is al daardie kultuurgoedere van die eenheid, sy tradisionele gebruike, drag en ander voorwerpe wat hom die persoonlikheid gee waarmee die individuele lede kan identifiseer. Dit is dié kenmerke wat die kokke en klerke, pakhuismanne en werktuigkundiges met die skutter of kavalaris of kanonnier of duiker of vlieënier saamsnoer as 'n skeepsbemanning of eskader of regiment. Dit is wat lede van nuutopgerigte eenhede verlang: kenmerke wat die toeskouer sal vertel van veldtogte, heldedade en swaarkry van die verlede, van kampanjes in die uithoeke van die wêreld in geselskap van vreemde leërs en teen gedugte vyande.

Dit is so opvallend hoedat die bestaan van militêre tradisies vir soldate dikwels die maatstaf van andere word. Dit geld nie net ten opsigte van die eie land se soldate nie maar ook vir vreemde soldate. Dikwels word dit die maatstaf vir gehalte, die getuienis van ervaring en militêre deug. Nog meer, dit word dikwels die sleutel tot vriendskap met soldate van ander lande. 'n Burgermag-offisier wat baie tradisievast was, het hierdie gemeenskaplike skakel wat op militêre tradisies sy grondslag vind pragtig beskryf deur dit te noem 'The brotherhood of the brass button'⁴ waarmee hy na die tradisievastheid wat alle weermagte deel, verwys het.

Wanneer mens 'n waardering het vir die belangrike rol wat tradisies in militêre verband speel dan sal begryp word dat die oorsprong daarvan minder belangrik kan wees as dit wat daarmee verrig kan word. Tog, as tradisies werklik oud is, is daardie oorsprong belangrik want dit plaas hulle in 'n perspektief waarvoor mens groot waardering kan hê.

Mens sou verwag dat ons militêre tradisies in die eerste plek in eie bodem sou ontstaan het en dikwels is dit waar. Gebruike het ontstaan wat in Suid-Afrika se eie gewapende magte hulle oorsprong gehad het. — Ongelukkig is daar relatief min daarvan. Miskien is dit omdat sekere gebruike soms geforseer is en dus net kunsmatig was en miskien omdat daar nie altyd genoeg respek vir bestaande tradisies ingeboesem is nie. In 'n land soos Brittanje is dit makliker, waar die konings, selfs Koningin Elizabeth II, as soldate gedien het en as beskermers van militêre tradisies opgetree het.⁵ Daar bly dit nog altyd die soewerein se prerogatief om veranderings self te oorweeg, toe te staan of te weier. Die ministers en generaals se beheer oor tradisies aldaar was en bly nog gering. In Suid-Afrika was daar egter nooit so 'n beskermende instelling nie. Tradisies kon eenvoudig en selfs arbitrêr aangepas word. Dit wat wel uit eie bronne ontstaan het, word hoofsaaklik in die Burgermag gevind waar die half-burgerlike status van lede 'n groter mate van onafhanklikheid toegelaat het. Dus bestaan daar min tekens vandag van tradisies van bv die ou Kaapse koloniale magte of met die uitsondering van die SA Vloot, van die wordingsjare van die Staandemag.

Die algemene tradisionele gebruike wat vandag deur die SA Weermag erken word soos vaandels, vlagstryk- en vaandelvertoonparades, militêre begrafnisse, etiket en menasiegebruike kom almal van oorsee. Sonder uitsondering kom die wat na Suid-Afrika ingevoer is, van Brittanje af. Van die Hollandse heerskappy oor die Kaap en selfs die Hollandse invloed in die staande magte van die Republieke van Transvaal en Oranje-Vrystaat bly daar geen tekens oor nie.⁶ In teenstelling, en ten spyte van 'n tydperk waarin daar pogings aangewend is om sodanige Britse gebruike te beëindig, is hulle so stewig vandag as wat hulle ooit was. Nog meer, hulle word openhartig deur jonger geslagte as ons eie aanvaar. Tog is dit ironies dat daar pogings van alle kante was om van hulle ontslae te raak want hulle verbintenis met Nederland en die ander stamlande is baie sterk. Trouens, baie van dit wat dikwels as Britse gebruike bestempel word, het net via die Britse leër ons bereik. Die wordingsjare van die Engelse leër was tog tydens die veldtogte in Nederland eers teen Spanje en later teen Lodewyk XIV. In die tyd na Elizabeth I het soldate vanaf 1572 in toenemende getalle van Engeland gegaan om vir Nederlandse vryheid te veg. Trouens, dit was van enige 'man' onder die hoërstande verwag om in Europa te dien en is Engelse offisiere in talle lande se leërs gevind.

Vanaf 1578 tot 1609 was daar altyd tussen 6 000 en 8 000 Engelse soldate aldaar en weer vanaf 1621.⁷ Na die onderbreking veroorsaak deur Engeland se oorlog teen die Verenigde Provinsies in 1665 was die Engelse leër weer van 1689 tot 1697 in Holland betrokke en weer tydens die Oorlog van die Spaanse Opvolging vanaf 1700 tot 1715. Tydens die deelname aan die Hollandse oorloë was daar selfs regimente wat in Nederland ontstaan het en eers later Engeland toe gegaan het. Die bekendste is die sg *The Buffs* (83e Voet-regiment) wat aanvanklik met hulle toetredes tot diens in Engeland in 1665 die naam gedra het *The Holland Regiment*, maar die 5de en 6de Voet-regimente (later Northumberland Fusiliers en Royal Warwickshire-regiment) het ook in die Nederlande ontstaan en is ook algemeen as 'Holland regiments' bekend.⁸

In hierdie tydperk was die Hollandse bydrae tot Britse militêre gebruike nie gering nie. Van Maurits van Nassau het hulle dril as taktiese bewegings begin leer en verskeie seremoniële gebruike wat ons vandag hier gebruik stam daarvandaan — die vaandel vertoon, die vlagstrykparade — wat met die opstel van wagte te doen gehad het — en veral die taptoe wat nog aan sy Hollandse naam in 'n aangepaste vorm in Engels bekend staan, nl *Tattoo*. Trouens, in die *Cyclopaedia* van De Rees wat in 1819 verskyn het, verskyn *Tap-too* (sic) naas *Tat-too*.⁹ Soveel van die 'Britse' gebruike het hulle oorsprong in Nederland en elders op die Europese vasteland in daardie wordingsjare gehad dat hulle moeilik van dié van die ander stamlande onderskei kan word. Mens kan bv dink aan die tamboerslae wat net soos hulle by die Sestiende Eeuse Landsknecht-tamboerslaners ontstaan het, vandag nog deur ons orkeste via Brittanje gebruik word. Of dink aan die beuelsingale wat in 1591 in Frankryk aanvaar is. Vandag hoor ons in die 'laaste taptoe' die *Auguet* of 'op wag' wat die bevel was vir soldate wat diens gedoen het om te rus en vir die wat gerus het om wag te staan, daarom in Engels 'last post' nl laaste stel van wagte.¹⁰

Natuurlik het daar plaaslike afwykings en wysigings ontstaan. Dikwels het die verdwyning van koningshuise tot die uitwissing van 'militaristiese' kenmerke gelei — maar dikwels ook net tydelik. Vandag vind mens byvoorbeeld die 'taptoe'-seremonie nie net in Edinburghkasteel en in Delft nie maar ook weer in Bonn waar *der Grosse Zapfenstreich-parade* indrukwekkend onder die flikkerende lig van fakkels afspeel.

As dit wat hier gesê is enige lesse vir ons inhou is

dit ten eerste dat vir lande met Europese wortels, militêre tradisies soveel gemeenskaplike bronne het dat dit belaglik kan word om te probeer onderskei en te beweer dat *dit* ons s'n is en *dat* nie. Ten tweede, moet ons ook begryp dat tradisie, soos die Latynse woord dit tog duidelik maak, nooit as iets anders as 'n 'oorerflike' kultuurgoed gesien kan word nie. Mens skeep vir soldate nie tradisies deur om dit te gelas nie. Eers jare se gebruik waartydens die soldaat of regiment of dienswapen hulle daarmee identifiseer skeep tradisie. Ten derde, is dit onwys om daarmee te peuter want vir redes wat vir die sosioloog en die sielkundige duideliker is, veroorsaak doelbewuste aantasting of die instel van 'nuwe' tradisies ('n kontradiksie) meer skade aan moreel en aan dissipline.

Tewens, aantasting lei eerder tot die afbreek van *esprit de corps* en tot 'n verlies van respek. Soos met ander lande is ons tradisies van elders afkomstig maar ook aangepas met plaaslike kleur as gevolg van plaaslike omstandighede. Ons is trots op dit wat ons het, hoe dit ook al ontstaan het. Om 'n Weermag te wees moet ons dit wat ons al lank besit respekteer want so sal ons ook een volk word. Veral waar ons algehele diensplig het bied die tradisies met diep wortels 'n gulde geleentheid en wyse vir die bou van nasietrots. Laat ons dus dit wat ons ge-erf het met respek behandel.

* Kmdt D. F. S. Fourie, JCD, UNISA

Voetnotas

1. Canby, S. L. 'Military manpower' in Barlow, J. G. (ed.) *Reforming the Military*, Heritage Foundation, Washington, DC, 1981, p. 8.
2. Waarneming deur skrywer tydens besoek aan US Army War College, Carlisle, Pennsylvania, in November 1978.
3. Spector, R. 'The Royal Indian Navy Strike of 1946', *Armed Forces and Society*, 7:2, Winter, 1980, pp. 276-277.
4. Wyle Kmdt J. A. N. Groenewald, voorheen tweede-in-bevel van die Pretoria Regiment.
5. Bv Koning George VI het tydens die seeslag te Jutland in 1917 bevel gevoer oor 'A' Skietoring op 'n slagskip, Koningin Elizabeth II was 'n 2/Lt in die A.T.S. in die laaste jaar van WO2 en soos sy vader was Prins Charles al kaptein van 'n oorlogskip gewees.
6. Vgl bv Prinz, J. *Das Württembergische Kapregiment 1786-1808*, Verlag von Strecken, Stuttgart, 1932, pp. 42-9.
7. Fortescue, J. W. *A History of the British Army*, Vol. 1, Macmillan, London, 1910, pp. 135 *et seq.* en ook Turner, E. S. *Gallant Gentlemen — A Portrait of the British Officer 1600-1956*, Michael Joseph, London, 1956, pp. 18-22.
8. Adams, W. H. D. *Famous Regiments of the British Army*, E P Publishing Company, East Arley, 1974 (1864), Ch. II en ook Chichester, W. M. & Burges-Short, G. *The Records and Badges of the British Army*, Gale & Polden, London, 1910, pp. 204, 219 en 227.
9. Rees, A. *The Cyclopaedia or Universal Dictionary of Arts, Sciences and Literature*, Longmans, London, 1819, Vol XXXV.
10. Gorman, T. J. *The British Army Today*, Blackie, London, 1942, pp. 201-202. *Au guet* beteken letterlik 'op wag' en die trompet sinjaal staan bekend as *le guet*, nl 'die wag' in die moderne terminologie.

Military Music

The Drum is probably the oldest military musical instrument. The first military music of real significance was the drum used in the Roman armies to beat cadence.

The Swiss have been credited with 'inventing' (in the fourteenth century) the practice of marching in step to fife and drum. In the next century this was copied by the *Landsknechte* and from them adopted by other armies.

Real military music as opposed to drums and horns was developed by the Turks and the Arabs. During the Crusades European armies came into contact with Saracen music. Minstrels brought back to Europe the new musical forms.

During the Renaissance military companies began to include musicians. The oboe replaced the drum and trumpet as principal musical instruments during the reign of Louis XIV of France, marking the birth of modern military bands. To these were added the bassoon, the trombone, horn and serpent and during the next few centuries the trumpet and clarinet were added to military bands. In 1840 the Belgian Adolphe Sax produced the saxophone and military music was of age.

The bagpipe is an ancient musical instrument which has existed in widely separated parts of the world and should perhaps also be mentioned here. The Scottish are best known for it.

Kanonsalute

Die ontstaan van kanonsalute kan teruggevoer word na die dae toe dit lank geneem het om kanonne te herlaai. Deur al die kanonne af te vuur met die aankoms van 'n hoogwaardigheidsbekleër, het 'n bevelvoerder sy skip, fort of battery weerloos gemaak.

Kanonsalute het verder hul ontstaan te danke aan verskeie vlootgewoontes waar die swakkere die sterkere salueer en die vreemdeling die land salueer wat jurisdiksie voer oor die waters wat hy binnevaar.

Ontwikkeling van die voorgeskrewe aantal kanonskote

Boatner beweer dat kanonsalute in ongelyke getalle van vyf of sewe afgevuur word vanweë 'n ou vlootbygeloof wat deur die jare behoue gebly het. Vroeëre regulasies het bepaal dat 'n skip sewe kanonne moet vuur en 'n battery aan land

drie skote vir elk van die sewe. So het die 21 kanonsaluut ontstaan wat mettertyd vir see en land gelyk gemaak is. Internasionaal is ook besluit dat 21 kanonskote die hoogste nasionale eer is.

Koninklike saluut

Die 'Queens Regulations' leer dat alle koninklike salute uit 21 kanonskote bestaan. Sommige lande se voorskrifte in die verband verskil van die van die Britse Vloot en Weermag.

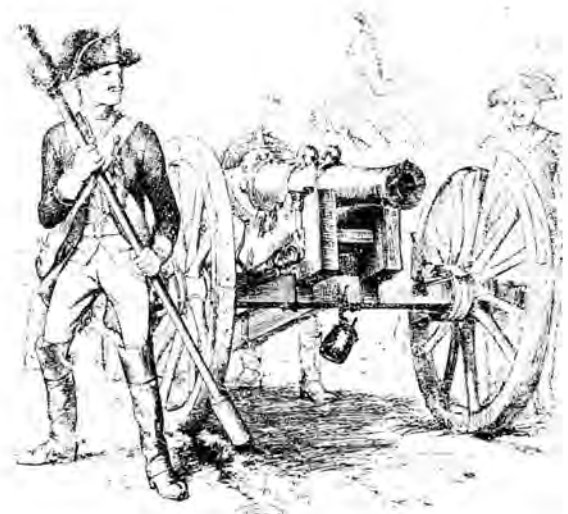
101 saluut

Die saluut wat by die viering van 'n oorwinning of baie belangrike geleentheid gebruik word het in Europa ontstaan in die vroeë 15de eeu toe Koning Maximiliaan I na Duitsland teruggekeer het na 'n veroweringsveldtog en die Burgers van Augsburg aan hom 'n nuwe eerbewys van 100 mortierskote wou gee en daar per ongeluk 101 skote gevuur is. Laasgenoemde aantal is toe behou.

In Frankryk is 100 skote as koninklike saluut tot en met die tyd van Lodewyk XIV geskiet. Daarna het die ydel Lodewyk 101 skote ingestel by geleentheid van sy verjaardag, om die eintlike vreugde van die gebeurtenis aan te dui.

Ander vorms van saluut

Benewens die kanonsaluut is daar ook nog oa die handsaluut, swaard saluut, die geweersaluut en die vlagsaluut, wat moontlik in 'n latere uitgawe van Militaria bespreek mag word.

Reistende Artillerie Friedrich des Großen.
Zeichnung von A. v. Menzel

Berede Artillerie van Frederik die Grote.

Feldmarschallstäbe

1. des Erzherzogs Friedrich von Österreich 1918,
2. Preußen bis 1918,
3. Deutsches Reich 1940,
4. Deutsches Reich 1940, Interimsstab.

Veldmaarskalkstafwe:

1. van die Aartshertog Frederik van Oostenryk, 1918.
2. Pruise tot 1918.
3. Duitse Ryk 1940.
4. Duitse Ryk 1940, Interimstaf.

Medals

The custom of bestowing medals, according to Josephus, originated with King Alexander and dates back to the third century before Christ. The high priest Jonathan leading the Jews in a battle, rendered assistance to Alexander. As token of appreciation, Alexander presented him with a gold button, usually presented to king's generals as a token of esteem. This gold button is the earliest known medal, commemorating war service.

The earliest known real medal struck for war service was awarded to the Englishman John Kendal in 1480. This medal is now in the possession of the British Museum.

The decorations today awarded to fighting men, probably have their origin in the badges or medals worn by the armies of England, directly after the decline of armour and before uniforms whereby divisions could be distinguished, were instituted. A number of instances are recorded where commanders rewarded soldiers for their performance on the battlefield by presenting their units with weapons worked in a valuable metal and decorated with valuable stones.

Heroes thus rewarded exchanged their customary metal badge for a much coveted emblem. In this basic action the origin of the presentation of medals, as applicable on the Defence Force of today, is contained.

Oorhandigingsimbole:

Die Veldmaarskalkstaf

Die Kroom en Septer is die mees bekende en oudste toekenning aan die bekleër van 'n gesagsposisie. Die mees bekende militêre gesagsimbool is die veldmaarskalkstaf.

Die Staf as gesagsimbool

Die staf ('baton') is reeds eeue lank in die westerse wêreld die gesagsimbool van die Leër.

Op simboliese vlak, simboliseer dit die gesag van 'n heerser of bevelvoerder. In die 14de eeu en daarna was die staf 'n teken van regsgesag.

In die Duitse leër het verskeie gesagsbekteërs sedert die 13de eeu 'n staf gedra.

Die Veldmaarskalkstaf wat gedurende die afgelope eeu in Duitsland in gebruik was lyk fisies meer na 'n stomp of middeleeuse boekrol. In 1940 is daar een gemaak wat aan die staf herinner.

Veldmaarskalkstaf as gesagsimbool aan die individu toegeken

Nieteenstaande 'n verskeidenheid van ander teorieë word algemeen aanvaar dat die veldmaarskalkstaf 'n variasie is op die koninklike septer wat op sy beurt heenwys op die prehistoriese offerbyl. Die oudste gebeure wat vermeld word waar die *baton* se status van wapen tot gesagsimbool verhef is het plaasgevind in 1569 toe Charles IX sy broer Hendrik (later koning Hendrik III van Frankryk) tot generaal benoem het en aan hom 'n *baston* oorhandig het as bewys van sy hoë amp.

In 1813 het die Hertog van Wellington die Franse Veldmaarskalk Jourdan se veldmaarskalkstaf op die slagveld gebuit. Die Britse Veldmaarskalk het daarna 'n soortgelyke staf uit die hand van sy koning ontvang. Hierna is dit agtereenvolgens aan bekleërs van die pos toegeken en het as "batton" bekend gestaan. In die vorige eeu is die batton nie net aan Leërbevelvoerders nie, maar ook aan ander Britse Vlagoffisiere oorhandig as eretoekenning.

In die Duitse Weermag is skouerkentekens van die veldmaarskalk steeds twee gekruisde stawwe, terwyl die maarskalk- of kommandostaf nog by spesifieke geleenthede gedra word.

In Suid-Afrika

'n Staatshoof dra steeds een of ander tradisionele simbool wat op sy amp dui. Naas die gebruik tov 'n staatshoof, word die gebruik in Suid-Afrika ook gevolg tov stadsvaders, en die burgemeestersketting word seremonieel aan opvolgers oorhandig. Genoemde gesagsimbole word by seremoniële funksies gedra.

Die Veldmaarskalkstaf is egter steeds die mees bekende militêre gesagsimbool en die Veldmaarskalkstaf wat gedurende Wêreldoorlog II aan genl J. C. Smuts gegee is, is 'n goeie voorbeeld van so 'n staf. Hierdie veldmaarskalkstaf is tans by die Smuts-versameling van die Nasionale Kultuurhistoriese en Opelugmuseum te Bosmanstraat te besigtig.